

سؤالات این شماره

- * علل پیشرفت مسلمین در گذشته و عقب نشینی امروز چیست ؟
- * آیا امیدى هست که مسلمانان عظمت دیرین خود را باز یابند ؟
- * باینکه پیامبر ما (ص) اینهمه تشویق بعلم کرده چرا بسیاری از مسلمانان هنوز بیسوادند ؟
- * کدامیک از کشورهای اسلامی شیمه و کدامیک سنی است ؟

سؤال اول:

دوشیزه س - سمیدی دانش آموز سال پنجم دبیرستان از ما سؤال میکند : « علل ترقی و تعالی مسلمانان چه بوده و اکنون علل انحطاط و عقب ماندگی آنها چیست ؟ » روزی مسلمانان بپراکثرت مردم تمدن روی زمین حکومت میکردند ، قافله سالار کاروان تمدن بودند ولی امروز دنبال درو ملل راقیه جهانند ؟ » .

پاسخ : سؤال نامبرده پرسش جالب و حساسی است ، شایسته است یک کتاب در پیرامون آن نوشته شود . دانشمند معروف فرید وجدی در دائرة المعارف خود در ماده « علم » علل دهگانه ای برای پیشرفت مسلمانان ذکر نموده و دانشمندان دیگری نیز در این باره به بحث و گهنگو پرداخته اند ولی علت اساسی آن ترقی و این انحطاط ، پیروی و انحراف از تعالیم عالیه اسلام است ، مسلمانان صدر اسلام بتمام معنی پیرو تعالیم اسلام بودند ، ولی امروز بجز تر مسلمانان از راه صحیح اسلام منحرف گردیده ، و در حقیقت مسلمانان جغرافیائی هستند نه مسلمان واقعی . علت اساسی همین است و پس ولی مع الوصف به برخی از علل ترقی و تعالی ، و یا تنزل و انحطاط در زیر اشاره میشود :

۱ - **فداکاری بتمام معنی :** مسلمانان صدر اسلام بتمام معنی فداکار بودند ، دین و آئین اسلام در نظر آنها از برادر ، زن ، فرزند ، مقام ، منصب و ثروت گرامیتر بود ، همه منافع

مادی را فدای اسلام میکردند ، وصفحات تاریخ اسلام خصوصاً جنگهای پیامبر اسلام گواه زنده این گفتار است ، ولی امروز برای بیشتر افراد دین در حاشیه زندگی قرار گرفته ، یکصدم آن فداکاری نیست. اسلام تا آنجا محترم است که بامال و مقام ما مزاحمت نداشته باشد و در صورت تزاحم کمتر فرديست که برای خاطر اسلام دست از هوی و هوس بکشد .

اسلام برای آنها گران تمام شده بود ، آنرا بقیمت جان عزیزان خود خریده بودند ، قدر آنرا میدانستند ، ولی ما اسلام را از طریق ارث ، از راه پدر و ماد بدست آورده ایم از این نظر پیش ما ارزش فوق العاده ای ندارد .

۲ - اتحاد و اتفاق ، اختلاف و نفاق : دو عامل ترقی و انحطاط است ، در صدر اسلام مسلمانان متحد و متفق و بحکم قرآن برادر بودند ، و پس از وفات پیامبر با اختلافی که پیش آمد ، بر اثر حسن سیاست امیر مؤمنان (ع) و فرزندان گرامی و ، لطمه ای به پیشرفت اسلام و ترقی مسلمانان وارد نشد ، آنان از حقوق مسلم خود دست کشیدند که لااقل اصول اسلام محفوظ بماند ، ولی امروز نفاق و اختلاف در میان مسلمانان و سرار آنها بسر حد کمال رسیده است ، چند قرن است که بازار دین سازی رواج کامل یافته ، هر گروهی ، دسته دیگری را تفسیق و تکفیر مینماید ، و در بدبختی و اضمحلال اد میکوشد ، امروز اختلاف میان مسلمانان زیاد شده و چهره واقعی اسلام بوسیله يك سلسله موهومات و افکار خرافی پوشانیده شده است ، آیا با این - وصف ممکن است مسلمانان همان عظمت گذشته را داشته باشند ؟

۳ - آشنائی با شرائط زمان : این خود عامل مهمی در پیشرفت آنان بود ، همواره مسلمانان خود را با سلاح روز و عاوم روز مجهز میکردند . پیامبر اکرم در نبرد «حنین» مطلع شد که وسیله تازه ای در یمن برای شکستن قلمه ها و درهم کوبیدن دژهای محکم ، اختراع شده فوراً عده ای را اعزام کرد ، که رهسپار یمن شوند ، و طرز ساخت و بکار بردن آنرا فرا گیرند ! مسلمانان صدر اسلام تا چندین قرن علوم دیگران را از قبیل فلسفه ، فیزیک و شیمی ، حساب و هندسه ، هیئت و نجوم و . . بزبان اسلامی ترجمه کرده و با افکار خود آنرا تکمیل نمودند و دانشگاههای بزرگ و کتابخانه های ذی قیمتی تأسیس کردند و از این طریق خود را از بیگانگان بی نیاز ساخته و مشعدار علوم گردیدند . سالیان درازی مراکز اسلامی در بغداد و شام و مصر و اندلس و ایران مرکز تحصیل دانشجویان جهان بود ، ولی امروز بسیاری از مسلمانان شرائط زمان و اوضاع روز را نادیده گرفته و میخواهند با و ائیل چند صد سال پیش حکومت و سیادت خود را در تمام جهان گسترش دهند .

در صورتی که جهان روز بروز نوتر گشته ، علوم و تمدن لحظه به لحظه دگرگون

میگردد ، ولی هنوز وسیله تبلیغاتی و وسیله پخش و نشر معارف اسلام ما بهمان حال اول خود باقی است .

این سه عامل قسمتی از عوامل ترقی مسلمانان صدر اسلام بود ، عوامل دیگری نیز در کار بوده که باعث آن عزت و عظمت گردید که ما برای اختصار از شرح و توضیح آنها خودداری مینمائیم و تصیل آنرا بمقالات جداگانه ای موکول میکنیم .

سؤال دوم:

نامبرده نیز سؤال نموده است که آیا امیدی هست که مسلمانان سیادت و عظمت دیرین خود را بازیابند ؟ !

پاسخ :

باملاحظه مطالبی که در پیرامون سؤال نخستین ایراد گردید جواب این سؤال روشن میشود ، زیرا همان عواملی که باعث ترقی و پیشرفت آنها در آغاز اسلام گردید ، اگر بار دیگر بکار بسته شود ، همان ترقی نصیب آنها خواهد گردید .

یعنی اگر مسلمانان کنونی بسان مسلمانان آغاز اسلام در پیشرفت اسلام جانبا زوفدا ناز باشند ، اتحاد و اتفاق جایگزین اختلاف و نفاق گردد ، ورهبران وزمامداران اسلام و مر بیان دین روح زمان و شرائط کنونی را خوب درك کنند ، خود را با آن شرائط تطبیق نمایند ، باز اعتلاء و عظمت آنها تجدید میگردد .

سؤال سوم :

نامبرده نیز سؤال کرده است : با اینکه پیامبر اسلام مردم را به علم و دانش دعوت کرده و با زبان و بیان و تقدیر از مقام علم و دانش ؛ و تشکیل کلاسهای مبارزه با بیسوادی ( ) و ... مسلمانان را بفرآ گرفتن دانش دعوت کرده است - مع الوصف - چرا امروز مسلمانان اکثر بیسواد هستند .

پاسخ : تا آنروز که مسلمانان از تعالیم عالیله اسلام انحراف پیدا نکرده بودند ، علم و دانش برق آسا در میان آنها در حال پیشرفت بود ، گواه ما همان کتابخانهها و دانشگاههای عظیم اسلامی است که امروز در صفحات تاریخ منعکس است ؛ در آن زمانی که وسائل چاپ و کاغذ سازی بطرز امروز اختراع نشده بود ، تنها کتابخانه مراغه چهارصد هزار جلد و کتابخانه بیت الحکمه چهار میلیون کتاب داشت و کتابخانههای سایر کشورهای اسلامی از کتابهای علمی و

(۱) مسجد پیامبر (ص) همواره مرکزی بود برای فرآ گرفتن علوم و حلقههای بحثهای

علمی از طرف یاران پیغمبر در آن مسجد تشکیل شد .

طبیعی مطلوب بود .

حتی تا این اواخر یعنی پیش از آنکه قدرت استعمار در میان آنها گسترش یابد ، با سواد در میان مسلمانان زیاد بود ، مثلاً از باب نمونه ، ملت الجزایر پیش از استعمار فرانسه اکثریت قریب باتفاق آنها با سواد بودند ، ولی پس از گسترش یافتن نیروهای استعماری که امور بدست بیگانگان افتاد ، جریان بعکس شد .

در این چند قرن که سران کشورهای اسلامی روی اغراض پست بجان یکدیگر افتادند و بیگانگان نیز در این باین آتش نفاق زدند ، دوران رکود و جمود مسلمانان آغاز گردید ، فرهنگ مسلمانان از توسعه و رشد بازمانده ، و اکثریت ملت اسلام به بیسوادی گرایدند و بیشتر آنها از ابتدائی ترین مراتب دانش (خواندن و نوشتن) محروم گردیدند ، امیدوارم بار دیگر مسلمانان با الهام گرفتن از دستورهای اسلام نهضت علمی خود را تعقیب کنند

سؤال چهارم :

نامبرده نیز می پرسد: کدام يك از کشورهای اسلامی شیعه و کدام يك سنی است ؟

پاسخ : آمارهایی که از مسلمانان جهان در دست است ، نشان میدهد شیعیان جهان بین يك چهارم تا يك سوم مسلمانان جهان را تشکیل میدهند ؛ امروز ملیونها شیعه در ایالات پاکستان ، هندوستان ، اندونزی ، افغانستان و آفریقا ، قفقاز ، سرزمینهای جنوبی بر جسته ای از شیعیان در کشورهای لبنان و سوریه ، مصر ، پاکستان ، و هندوستان هستند ، اکثریت ملت عراق ، یعنی پنج میلیون از هفت میلیون نفر ، شیعه است .

کشورهائی که مذهب رسمی آن شیعه است ؛ یکی کشور ما و ایران ، که شصهائی عشری و دیگری وین ، است که شیعه زیدی میباشد .

آفت خوشبختی

علی علیه السلام می فرماید :

لِكُلِّ شَيْءٍ آفَةٌ وَ آفَةُ الْخَيْرِ قَرِينُ الشُّؤْمِ

: « هر چیزی آفتی دارد آفت نیکی و خوشبختی معاشرت و هم .

نشینی با بدان است » ! .

«غرر الحکم»